

prima instanță: S. Lazari
instanța de apel: N. Cernat, A. Pahopol, L. Bulgac

nr. 2ra-1582/16

ÎNCHEIERE

20 iulie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președinte, judecătorul
Judecătorii

Tamara Chișica-Doneva
Galina Stratulat
Ala Cobăneanu

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursurilor declarate de Procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău și de Ministerul Justiției

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Petru Munteanu împotriva Ministerului Justiției, Ministerului Finanțelor și Procuraturii Generale cu privire la compensarea prejudiciului material și moral cauzat prin atragerea ilegală la răspundere penală

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 15 martie 2016, prin care s-a admis cererile de apel declarate de Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor și Procuratura Generală, s-a casat hotărârea Judecătorei Buiucani din 10 iunie 2015 în partea încasării în beneficiul reclamantului Petru Muntean din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției a cheltuielilor suportate pentru asistența juridică acordată în sumă de 4500 lei și a emis o nouă hotărâre în această parte, prin care a fost modificată hotărârea Judecătorei Buiucani din 10 iunie 2015 în partea prin care s-a dispus micșorarea sumei dispuse spre încasare cu titlul de prejudiciu moral și încasarea prejudiciului moral

constată:

La 28 ianuarie 2014, Petru Muntean a înaintat cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Finanțelor, Procuraturii Generale, Ministerului Justiției cu privire la încasarea prejudiciului material și moral cauzat de organele de urmărire penală.

În motivarea cererii de chemare în judecată a indicat că prin ordonanța din 22 iulie 2008 semnată de procurorul interimar al or. Călărași, s-a dispus pornirea urmăririi penale pe indicii infracțiunii prevăzute de art. 145 alin. (3), lit. h) Cod penal și anume pe faptul depistării cadavrului lui Ețco Alexandru Chiril, din sat. Horodiște, r-nul Călărași.

Prin încheierea judecătorei Călărași din 06 august 2008 la demersul procurorului s-a dispus autorizarea ridicării convorbirilor telefonice de

intrare-ieșire naționale și internaționale de la instituția de telecomunicație societatea pe acțiuni "Moldtelecom" a numărului de telefon 0244-61-125 care îi aparține.

La demersul procuraturii Călărași nr. 46/08-3340 din 19 august 2008, Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova a asigurat înregistrarea convorbirilor telefonice în baza încheierii judecătorei Călărași din 18 august 2008.

Prin încheierea judecătorei Călărași din 29 august 2008 s-a admis demersul procurorului din cadrul procuraturii Călărași privind autorizarea percheziției la domiciliul lui din sat. Horodiște, raionul Călărași.

Prin ordonanța procurorului din cadrul procuraturii Călărași din 18 august 2008 s-a dispus efectuarea percheziției la domiciliul lui, care i s-a adus la cunoștință la 25 august 2008 în urma căreia i s-a ridicat îmbrăcăminte și obiecte.

Prin ordonanța procurorului din cadrul procuraturii Călărași din 29 august 2008 dânsul a fost recunoscut în calitate de bănuț.

Reclamantul mai indică că prin ordonanța din 24 noiembrie 2008 a fost pus sub învinuire în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 145 alin. (3) lit. h) Cod penal, totodată fiindu-i aplicată măsura preventivă de nepărăsire a locului de trai.

Prin sentința Judecătorei Călărași din 18 august 2009, a fost achitat în comiterea acestei crime pe motiv că fapta nu a fost săvârșită de el, totodată fiind menținută măsura preventivă de nepărăsire a locului de trai.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 10 decembrie 2009 s-a admis apelul declarat de procurorul r-lui Călărași, a fost casată sentința Judecătorei Călărași din 18 august 2009 cu emiterea unei noi decizii prin care dânsul a fost recunoscut culpabil în comiterea infracțiunii prevăzută de art. 145 alin.(1) lit. h) Cod penal, stabilindu-i-se pedeapsa de 8 ani de închisoare cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semi-închis fiind arestat din sala judecată și nimicirea bunurilor ridicate din gospodăria acestuia.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 08 iunie 2010 a fost admis recursul declarat de el și pronunțată o nouă hotărâre prin care cauza a fost restituită la rejudecare în Curtea de Apel.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 15 decembrie 2010 a fost respins ca nefondat apelul procurorului Călărași, menținându-se sentința primei instanțe de achitare.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 24 mai 2011 a fost menținută sentința de achitare, respingându-se recursul procurorului.

Astfel, reclamantul indică că s-a aflat sub arest de la 10 decembrie 2009 până la 08 august 2010.

Indică că prejudiciul moral și material urmează a fi reparat în temeiul art. 3 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite de către organele de urmărire penală, ale procuraturii și ale instituțiilor judecătorești, nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 cu ulterioarele modificări.

Criteriile pentru mărirea prejudiciului sunt stabilite de art. 11 din legea menționată care prevede că mărirea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată reieșind din gravitatea infracțiunii, caracterul și gravitatea încălcărilor

procesuale comise la urmărirea penală, rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei, durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată, natura dreptului personal lezat și locului lui în sistemul de valori a persoanei, suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice, durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

Cu referire la prevederile art. 1398 alin. (1) din Codul civil, care indică că cel care acționează față de altul în mod ilicit, cu vinovăție este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege și prejudiciul moral, reclamantul menționează că a fost învinuit în comiterea unei infracțiuni care conform art. 16 Cod penal se clasifică ca deosebit de gravă, iar faptul dat a căpătat o rezonanță deosebit de mare în satul de baștină și în alte localități unde are rude și prieteni.

Mai relevă că pe parcursul examinării cauzei, familia lui era neglijată de membrii satului, consătenii privindu-i ca rudele unui ucigaș. Soția era în culmea disperării. Dânsul aflându-se în arest s-a îmbolnăvit, iar la nenumăratele adresări să i se acorde ajutor medical nu era auzit. Astfel, a fost nevoit să-și scoată dinții bolnavi cu un clește în celula în care se afla.

La fel indică că soția sa era bolnavă, din care motiv nu putea lucra cotele de teren de care dispuneau.

Își întemeiază pretențiile în baza art. 166 Cod de procedură civilă și în baza Legii nr. 1554-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, procuraturii și instanțelor judiciare.

Solicită încasarea din contul statului în beneficiul său cheltuielile suportate pentru asistență juridică în mărime de 4500 lei, costul bunurilor ridicate și distruse prin hotărârea instanței în mărime de 1000 lei, prejudiciul moral pentru atragerea ilicită la răspundere penală în sumă de 600 000 lei, câte 100 000 pentru fiecare lună cât s-a aflat în stare de arest, prejudiciul moral pentru punerea ilicită sub declarație de a nu părăsi localitatea și locul de trai în sumă de 200 000, câte 100 000 pentru fiecare an de aflare sub măsura respectivă.

Prin hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 10 iunie 2014 a fost admisă parțial cererea de chemare în judecată a lui Petru Munteanu împotriva Ministerului Justiției, Ministerului Finanțelor și Procuraturii Generale privind compensarea prejudiciului material și moral cauzat prin atragerea ilegală la răspundere penală, a fost încasat în beneficiul lui Petru Muntean din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, cu titlul de compensare a prejudiciului moral cauzat prin atragerea ilegală la răspundere penală a sumei de 100 000 lei, ca restituire a cheltuielilor suportate pentru asistență juridică acordată la examinarea cazului în sumă de 4500 lei, în total 104 500 lei.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 15 martie 2016 au fost admise cererile de apel declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova împotriva hotărârii Judecătoriei Buiucani din 10 iunie 2014, a fost casată hotărârea Judecătoriei Buiucani din 10 iunie 2015, în partea încasării în beneficiul lui Petru

Muntean din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, a cheltuielilor suportate pentru asistență juridică acordată lui la examinarea cauzei în sumă de 4500 lei și s-a emis o nouă hotărârea în această parte, prin care s-a încasat în beneficiul lui Petru Muntean din contul bugetului de stat cheltuielile pentru asistență juridică acordată în sumă de 4500 lei, s-a modificat hotărârea Judecătoriei Buiucani din 10 iunie 2015 în partea prin care s-a dispus spre încasare cu titlul de prejudiciu moral în sumă de 100 000 lei, prin micșorarea sumei dispuse spre încasare cu titlul de prejudiciu moral și încasarea prejudiciului moral în sumă de 60000 lei.

La 13 mai 2016 Procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău a depus cerere de recurs prin care a solicitat admiterea recursului și casarea integrală a hotărârii Judecătoriei Buiucani din 10 iunie 2014 și deciziei Curții de Apel Chișinău din 15 martie 2016 și pronunțarea unei noi hotărâri prin care să fie respinsă ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată înaintată de Petru Muntean.

În motivarea cererii de recurs a indicat că atât instanța de fond cât și instanța de apel nu au constatat cu certitudine faptele ce constituie obiectul probațiunii și anume, care ar fi dreptul lui Petru Muntean la despăgubire urmare a suportării consecințelor acțiunilor ale organului de urmărire penală.

Astfel, instanța de judecată fără o motivare a concluziilor expuse, eronat consideră că în cadrul examinării cauzei s-a stabilit cu certitudine că a avut loc o vătămare a drepturilor personale nepatrimoniale privind integritatea morală a reclamantului, fără a lua în considerație că în ședințele de judecată s-a declarat că prin acțiunile sale organul de urmărire penală nu a încălcat careva norme procesuale ce ar constitui temei de reparare a prejudiciului moral.

Mai mult ca atât, nu există o încheiere a judecătorului de instrucție sau a organului ierarhic superior, prin care să fie declarate ca fiind ilegale acțiunile organului de urmărire penală, pe parcursul investigării cauzei penale, ca urmare a examinării căreia se consideră vătămat intimatul.

De asemenea, intimatul nu a contestat în termenul prevăzut de legislația în ordonanța de aplicare a măsurilor preventive, fapt ce servește drept dovadă că acțiunile întreprinse de către organul de urmărire penală nu au fost declarate printr-un act procedural definitiv și irevocabil ca fiind ilegale, or art. 299¹ din Codul de procedură penală prevede expres acest fapt.

Cât privește acțiunile organului de urmărire penală, consideră că acestea au fost efectuate în strictă conformitate cu prevederile Codului de procedură penală.

Totodată, prin concluziile sale instanța de judecată, interpretează eronat prevederile art. 3 și 6 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 care stabilesc expres temeiurile de reparare a prejudiciului moral și material cauzat de actele ilegale a organelor de urmărire penală.

Respectiv, nu orice acțiune a organelor de drept reprezintă temei de reparare a prejudiciului moral și material.

Recurentul mai indică că quantumul prejudiciului material, în temeiul art. 219 alin. (4) din Codul de procedură penală, nu urmează a fi stabilit doar în urma evaluării subiective expuse de intimat, dar și a circumstanțele obiective.

În final recurentul relevă că instanța de judecată prin concluziile sale expuse în partea motivatorie a examinat unilateral doar probele prezentate de intimat fără a se expune pe probele prezentate de Procuratura Generală, încălcându-se astfel principiul contradictorialității și egalității părților.

La 10 iunie 2016 Ministerul Justiției a depus recurs asupra deciziei Curții de Apel Chișinău din 15 martie 2016 prin care a solicitat casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din 15 martie 2016 cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea înaintată de Petru Muntean să fie respinsă ca neîntemeiată.

În motivarea cererii de recurs a invocat că instanța de apel, la primirea soluției judecătorești, a aplicat eronat normele de drept material cu privire la determinarea aplicabilității prevederilor Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Respectiv, art. 3 și art. 6 din legea respectivă stabilește care sunt temeiurile în baza cărora statul repară prejudiciul moral și material cauzat persoanei ca urmare a acțiunilor ilegale ale organelor de urmărire penală, or la materialele cauzei nu există nici un act procedural definitiv și irevocabil prin care s-a stabilit ca ilegale acțiunile organului de urmărire penală.

De asemenea, au relevat că instanța de judecată nu a luat în considerație pct. 14 din hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 5 din 11 noiembrie 2011 privind procedura de judecare a cauzelor civile în ordine de recurs, care prevede că, examinarea corectitudinii procedurilor de arestare, temeinicia deciziei de reținere sau gradul de motivare al actului prin care a fost dispusă arestarea, nu ține de competența instanței civile, deoarece aceste chestiuni urmează a fi decise în cadrul procedurilor penale.

Totodată, au reținut, că atât instanța de apel cât și instanța de fond nu au constatat și nu au elucidat circumstanțele importante pricinii pe deplin, precum și și-a bazat decizia pe fapte neprobate și declarative, în partea ce ține de constatarea faptului precum că, ca consecință a cauzei penale, intimatul/reclamantul Petru Muntean a avut de suportat careva suferințe fizice și psihice, frustrări și lezare a reputației personale. Astfel, nu s-a demonstrat prin mijloace de probă, în ce constă reputația intimatului/reclamantului Petru Muntean anterior intentării urmăririi penale și modificarea acesteia prin raportare la percepția cetățenilor, după data încetării urmăririi penale.

Mai mul ca atât, nu este nici într-un mod probat faptul că reclamantul Petru Munteanu se bucură de reputație ireproșabilă anterior aflării sub urmărire penală.

Suplimentar a menționat recurentul că netemeinicia și incorectitudinea deciziei Curții de Apel Chișinău din 15 martie 2016 constă în faptul că instanța de apel, la dispunerea încasării sumei de 4500 lei cu titlul de cheltuieli de judecată a aplicat eronat norma materială și anume art. 84 alin. (1) din Codul de procedură

penală, care stabilește că cheltuielile de judecată se încasează proporțional părții admise din pretenții, ci nu suma integrală a acestor cheltuieli.

La 30 iunie 2016 Petru Muntean a depus referință prin care a solicitat respingerea recursurilor depuse de Ministerul Justiției și Procuratura Generală ca neîntemeiate și ilegale.

Din materialele dosarului rezultă că copia deciziei recurate a fost expediată în adresa părților la 30 martie 2016, fapt confirmat prin scrisoarea de însoțire (f. d. 180). Totodată, e de menționat că la materialele cauzei nu este anexată nicio probă cu privire la data recepționării deciziei de către părți.

Astfel, se constată că recurenții s-au conformat prevederilor legale și au declarat recursurile împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 15 martie 2016, în termenul legal.

Examinând temeiurile recursurilor, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile sunt inadmisibile din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) CPC, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de Procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău și de Ministerul Justiției, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Prin urmare, argumentele recursurilor nu indică la încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Aici, completul Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție relevă că conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Purcell contra Irlandei, 16 aprilie 1991), pe când în recursurile declarate Procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău și de Ministerul Justiției, asemenea aspecte nu se regăsesc.

Distinct de cele relatate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursurile declarate de Procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău și de Ministerul Justiției ca inadmisibile.

În conformitate cu art. 270, art. 433 lit. a), art. 440 CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

dispune:

Recursurile declarate de Procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău și de Ministerul Justiției se consideră inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

Judecătorii

Galina Stratulat

Ala Cobăneanu